

FRÁSÖGN

af haustfundi ÖSE-þingsins í Budva, Svartfjallalandi, 13.–15. október 2013

Af hálfu Íslandsdeildar ÖSE-þingsins sóttu haustfundinn Elsa Lára Arnardóttir formaður, Guðmundur Steingrímsson og Pétur H. Blöndal, auk Magneu Marinósdóttur alþjóðaritari. Fundur um málefni landa við Miðjarðarhafið undir yfirskriftinni „bandalag siðmenninga“ fór fram á fyrsta degi þingsins þar sem ástandið í Sýrlandi var sérstaklega til umræðu. Þar á eftir hélt stjórnarnefnd þingsins fund þar sem m.a. Pétur H. Blöndal greindi frá þátttöku sinni á fundi fastaráðs ÖSE 10. október í Vín þar sem fjárhagsáætlun ÖSE fyrir árið 2014 voru til umræðu. Að lokum fór fram þemaráðstefna um hlutverk ÖSE við að standa vörð um mannréttindi í baráttunni gegn alþjóðlegri glæpastarfsemi og hryðjuverkum.

Í setningarávörpum sínum vitnaði Ranko Krivokapić, forseti ÖSE-þingsins, í Ivo Andrić, nóbelsverðlaunahafa í bókmenntum, sem sagði að það mikilvægasta sem menn byggðu væru brýr með vísan í hlutverk þingsins við að tengja saman þjóðþing frá austri til vesturs og þingmenn frá mismunandi löndum en síðan 2012 hefur þingið t.d. beitt sér fyrir aukinni samræðu milli þingmanna frá Ísrael og Palestínu. Forsetinn fjallaði um þemu haustfundarins þar sem hann lagði áherslu á að framlag mismunandi siðmenninga til hvernar annarrar og að virðing fyrir mannréttindum óháð menningu væri grundvallaratriði í því að tryggja öryggi. Hann fjallaði um hvernig Svartfjallaland hefði notið góðs af starfsemi ÖSE við að byggja upp lýðræðislega innviði og öryggi og hvernig það sama gildi um önnur ríki. Að lokum vék hann að 40 ára afmæli Helsinki-sáttmálans, sem verður árið 2015, og þeirri framtíðarstefnu sem unnið er að samhliða afmælinu og nefnd hefur verið *Helsinki +40* en sú vinna snýr m.a. að endurbótum á starfsemi stofnunarinnar. Hvatti forsetinn þingmenn til að kynna sér hugmyndirnar sem fram hafa komið og mynda sér skoðanir um hlutverk þingsins í framtíðaskipan ÖSE.

Jean-Claude Mignon, forseti Evrópuráðsþingsins, var sérstakur gestur Miðjarðarhafsfundarins. Þátttaka hans á fundinum var liður í þeirri áherslu hans sem forseta að styðja við lýðræðisuppbyggingu í Mið-Austurlöndum og efla tengsl á milli alþjóðlegra þingmannasambanda því samfara. Í umræðunni um Sýrland kom fram stuðningur við ályktun öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna um eyðingu efnavopna og friðarráðstefnuna sem fyrirhuguð er í Genf fyrir árslok. Jafnréttisfulltrúi ÖSE-þingsins, kanadíska þingkonan Hedy Fry, lagði sérstaka áherslu á aðstæður kvenna og mikilvægi þess að konur hefðu aðkomu að friðarviðræðum með vísan í ályktun öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna um konur, frið og öryggi. Enn fremur var lögð áhersla á mikilvægi þess að ríki ÖSE ynnu saman að því að veita nágrannalöndum Sýrlands stuðning við að taka á móti flóttamönnum, þ.t.t. stofnanir eins og Alþjóðaráð Rauða krossins og Flóttamannaástoð Sameinuðu þjóðanna. Einnig var fjallað um nauðsyn þess að taka á móti flóttamönnum til að létta álaginu af nágrannalöndum Sýrlands og ríkjum Suður-Evrópu, eins og Ítalíu, Grikklandi og Möltu, þangað sem flóttamannastraumurinn liggur vegna landfræðilegrar legu landanna. Í þessu sambandi var bent á fordæmi sænskra stjórnvalda sem tóku þá ákvörðun að veita öllum flóttamönnum frá Sýrlandi ótímabundið landvistarleyfi auk þess sem Svíþjóð ásamt fleirum veita nágrannaríkjum Sýrlands stuðning. Hvatti formaður sænsku landsdeildarinnar önnur ríki til að leggja sitt af mörkum. Þátttaka erlendra málaliða í átökunum í Sýrlandi og hvernig vopnuð átök til lengri tíma skapa aðstæður fyrir skipulagða glæpastarfsemi og hryðjuverk kom einnig til umræðu sem og hversu uppbygging og uppgjör eftir stríð tekur langan tíma með vísan í reynsluna á Balkanskaganum.

Á fundi stjórnarnefndar gerði forsetinn Ranko Krivokapić grein fyrir starfsemi þingsins þar sem hann lagði áherslu á að efla stöðu þingsins innan ramma *Helsinki +40* endurskoðunar- og umbótaferlisins sem fer nú fram í tilefni 40 ára afmælis ÖSE árið 2015. Að hans mati kallar það á skilvirkari starfshætti þingsins og aukið fjármagn til að standa straum af því að ráða fleira

fólk til starfa en í samanburði við aðrar alþjóðþingmannasamkundur þá hefur ÖSE-þingið fæstu starfsmennina, eða 17 fasta starfsmenn samanborið við t.d. NATO-þingið sem er með 35 fasta starfsmenn. Staðan samanborið við önnur þingmannasamtök kom fram í samantekt sem gerð hafði verið að beiðni forsetans og var dreift til þingmanna. Roberto Battelli, gjaldkeri þingsins, og Spencer Oliver, framkvæmdastjóri þess, gerðu nánar grein fyrir stöðunni. Í máli gjaldkerans kom fram að 4,9% aukning hefði orðið á fjárlögum til þingsins 1. október 2012 til 30. september 2013 eftir fjögurra ára fjárlagafrystingu. Þrátt fyrir aukninguna fór þingið 1% fram úr fjárlögum sem endurspegladi fjárförf þingsins til að geta sinnt verkefnum sínum í samræmi við hlutverk þingsins og óskir landsdeila. Í kjölfarið var tilkynnt að forsetinn hefði í hyggju að senda bréf á forseta þjóðþinga þátttökulandanna þar sem farið verður fram á að þingmenn verði studdir til að sinna verkefnum á vegum ÖSE-þingsins líkt og kosningaeftirliti og mismunandi málaflökkum eins og Pétur H. Blöndal gerir m.a. sem sérlegur fulltrúi forsetans í fjárreiðum ÖSE. Eitt af meginverkefnum þingsins er kosningaeftirlit og í umræðunni kom m.a. fram að áhugi er á því að ráða tvo sérfræðinga til að halda utan um kosningaeftirlit á vegum þingsins en fram til þessa hafa einstakir starfsmenn verið með kosningaeftirlit til viðbótar við önnur störf. Á sama tíma hefur ÖSE yfir að ráða 15 sérfræðingum til að veita ráðgjöf um framkvæmd kosninga og sinna kosningaeftirliti. Á sérstökum fundi sem forsetinn átti síðar með þeim þingmönnum sem eru fulltrúar hans í sérstökum málaflökkum gerði Pétur H. Blöndal það að tillögu sinni að þingið mundi óska eftir því við ÖSE að kosningaeftirlit yrði á vegum þingsins og þeir 15 sérfræðingar sem ÖSE hefur yfir að ráða færðir yfir til þess en eins og staðan er núna hefur ÖSE að meðaltali eftirlit með 10 kosningum árlega. Hugmynd Péturs ásamt öðrum hugmyndum sem hafa komið fram samhliða *Helsinki +40* ferlinu verða til nánari umræðu á vetrarfundi þingsins í febrúar.

Á fundi stjórnarnefndarinnar var fjárhagsáætlun ÖSE fyrir árið 2014 einnig kynnt en samkvæmt henni verða ekki breytingar á heildarútgjöldum stofnunarinnar frá árinu 2013 þrátt fyrir að verkefnum fjölgi frekar en hitt. Helstu breytingar eru að gert er ráð fyrir áframhaldandi lægri framlögum til verkefna á Balkanskaga en hærri framlögum til verkefna í Mið-Asíu og til lýðræðis- og mannréttindastofnunar ÖSE í Varsjá, sem sér m.a. um kosningaeftirlit, á meðan framlög til höfuðstöðva ÖSE í Vínarborg munu standa í stað en undanfarin ár hafa þau hlutfallslega hækkað sem hefur verið gagnrýnt af Pétri H. Blöndal og fleiri þingmönnum. Jafnframt var tilkynnt um skipulagsbreytingu með tilurð tveggja nýrra skrifstofa innan ÖSE hvers hlutverk er að veita formennskuríki ÖSE stuðning og að auka viðbragðsflýti ÖSE til að fyrirbyggja átök. Pétur H. Blöndal, sérlegur fulltrúi forseta ÖSE-þingsins í fjárreiðum ÖSE fagnaði því að ÖSE hefur horfið frá þeirri stefnu að hækka ekki fjárlög að nafnverði milli ára en hann hefur lengi gagnrýnt niðurskurð sem kemur til vegna tilfallandi verðbólgu í stað langímastefnumótunar og þarfagreiningar. Á sama tíma gagnrýndi hann að niðurskurður til vettvangsskrifstofa ÖSE væri flatur en það kom fram í umræðunni að það er enginn sveigjanleiki til að flytja fjármagn frá einni skrifstofu til annarrar sem gerir það að verkum að ÖSE á erfitt með að bregðast við breyttum aðstæðum. Pétur lagði einnig til að ÖSE-þinginu yrði falið að samþykkja fjárhagsáætlun ÖSE og ráða endurskoðanda fyrir ársreikninga stofnunarinnar, sem mundi heyra undir þingið í samræmi við nútímakröfur um gegnsæi og góða stjórnarhætti.

Þemaráðstefna þingsins var í þremur liðum. Meðal ræðumanna voru sérfræðingar ÖSE á sviði yfirþjóðlegra ógna, auk þingmanna frá Rússlandi, löndum Mið-Asíu og Afganistan. Roza Aknazarova, formaður annarrar nefndar ÖSE-þingsins, hélt framsögu um áhrif fjármálakreppunnar á öryggi með áherslu á menntun og grænan hagvöxt sem leið út úr kreppunni. Að lokum héldu Astrid Thors, mannréttindafulltrúi ÖSE, og Gordana Comic, sérlegur fulltrúi forseta ÖSE-þingsins í málefnum þjóðernislegra minnihlutahópa í Mið- og Suðaustur-Evrópu, framsögur um réttindi og sambúð mismunandi þjóðfélagshópa í menningarlega fjölbreyttum samfélögum.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar ÖSE-þingsins og á vefsvæðinu www.oscepa.org.